

Yusufeli İlçesinin İdari Coğrafya Analizi

Zeki KODAY (*)
Kübra ERHAN (**)

Özet: Yusufeli ilçesi Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. İdari bakımdan Artvin ili yönetim sınırları içerisinde bulunan Yusufeli, Çoruh Nehri Havzasının, Orta Çoruh kesiminde kurulmuş olup, kuzeyden Altıparmak Dağları, güneyden ise, Mescit Dağları'nın doğu uzantılarıyla sınırlandırılmıştır.

Artvin ili 7436 km²'lik yüzölçümü ile alan bakımından ülkemizin en küçük illeri arasında yer almaktadır. İlin en büyük yüzölçümüne sahip ilçesini 2327 km² ile Yusufeli oluştururken, Hopa 289 km² ile ilin en küçük ilçesi durumundadır. Yusufeli ilçesinde bir ilçe merkezi ve bir belde olmak üzere iki kentsel idari alan ve 61 köy idari alanı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yusufeli, köy, idari coğrafya, nüfus

The Analysis of Administrative Geography Borough of Yusufeli

Abstract: The Borough of Yusufeli is located in the territories of eastern part of Black Sea Region. Administratively, it is in the territories of Artvin province and it was founded in the centre of Çoruh River basin surrounded by Altıparmak Mountains in the north and extensions of Mescit Mountains in the south.

Artvin province has a surface area of 7436 km², which is one of the smallest provinces in Turkey. The largest borough of the province is Yusufeli which is 2327 km² and the smallest borough is Hopa with a surface area of 289 km², borough in Yusufeli there are two urban administrative parts which are the town centre and the town; and 61 villages connected to the village administrative part.

Key Words: Yusufeli, village, Administrative Geography, population

*) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü .
(e-posta: zkoday@atauni.edu.tr).

***) Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü.
(e-posta: kueren@atauni.edu.tr).

Giriş

İdari coğrafya özellikleri bakımından incelemeye çalıştığımız Yusufeli ilçesi, Artvin iline bağlı olup ilçede bir ilçe merkezi, bir belde ve 61 köy idari alanı bulunmaktadır. Yusufeli ilçe merkezinde ilçe belediyesi, Kılıçkaya'da ise belde belediyesi bu yerleşmelere belediye hizmeti vermeye çalışmaktadır. Ancak Yusufeli uzun yıllardan beri ilçe merkezi olmasına rağmen fazla gelişme gösterememiş ve küçük bir kasaba yerleşmesi görünümünden ileri gidememiştir. Kılıçkaya beldesi ise daha önce ilçe merkezliği de yapmış olmasına karşın, günümüzde fonksiyonel özellikleri itibarıyla bir köy yerleşmesi karakteri taşımaktadır.

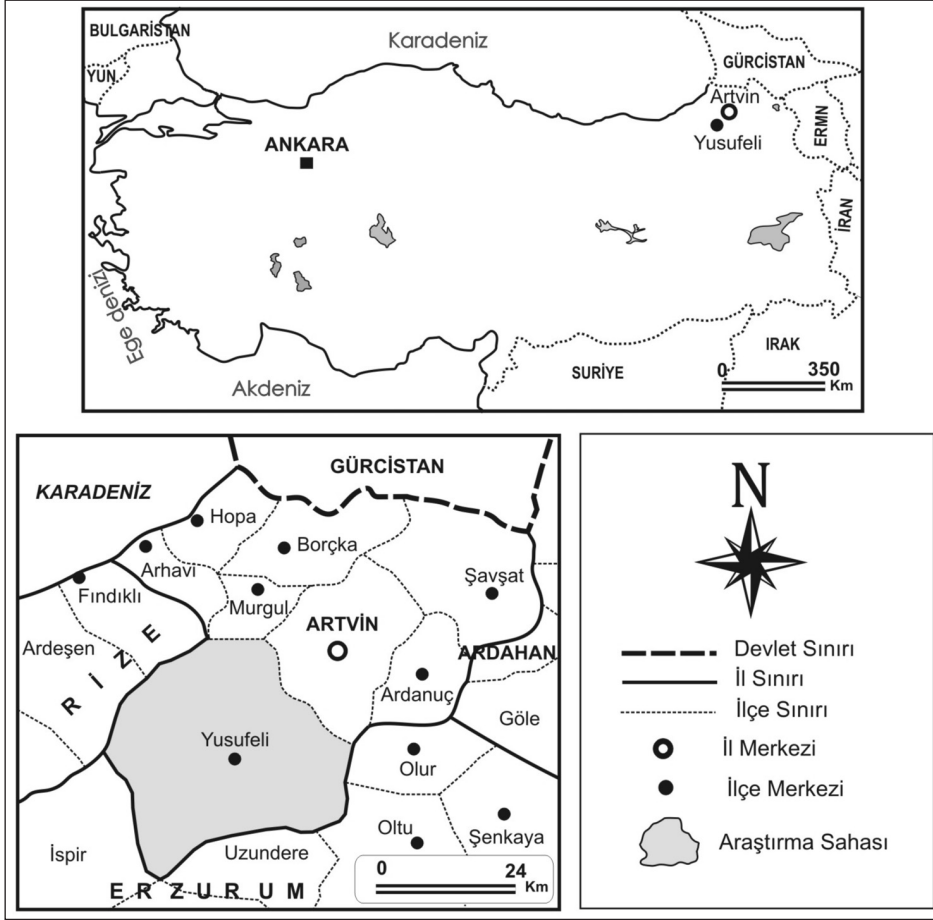
I. Yusufeli İlçesinin Coğrafi Konumu, Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri

Yusufeli ilçesi Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. İdari bakımdan Artvin ili yönetim sınırları içerisinde bulunan Yusufeli, Çoruh Nehri Havzasının, Orta Çoruh kesiminde kurulmuş olup, kuzeyden Altıparmak Dağları, güneyden ise, Mescit Dağları'nın doğu uzantılarıyla sınırlanmıştır (Tıraş, 1994:1).

İlçenin yüzölçümü 2327 km² olup, Artvin ili toplam arazisinin (7436km) % 31,3'nü oluşturmaktadır. Artvin il merkezinin güneybatısında yer alan Yusufeli ilçesi, kuzeybatıdan Rize ilinin Ardeşen ve Fındıklı ilçeleriyle, kuzeyden Artvin Merkez, Arhavi ve Murgul ilçeleriyle, doğudan Erzurum ilinin Uzundere, Oltu ve Olur ilçeleriyle, batı ve güneybatıdan da Erzurum iline bağlı İspir ilçesi ile komşudur (Harita 1).

Oldukça arızalı bir topografyaya sahip olan sahada, dağlar ve bunlar arasına yerleşmiş dar ve derin vadiler mevcut jeomorfolojik görünümü oluşturmaktadır. İlçenin en alçak arazisi kuzeyde Artvin Merkez ilçe sınırında 400 metre civarında iken, en yüksek yeri batıda Kaçkar Dağında 3937 metreyi bulmaktadır. Yusufeli ilçe merkezi Çoruh Nehri ile Barhal Çayının birleştiği bir noktada yaklaşık 550 metre yükseklikte akarsuyun kenarında kurulmuştur. Artvin ili ülkemizin en arızalı topografyaya sahip illerinin başında gelmektedir. Yusufeli ilçesinin de bu ilin topografik bakımdan en engebeli ilçesi olduğu söylenebilir. Yusufeli ilçesi Çoruh Vadisinde yer almakta ve bu vadi 1500–2000 metreyi bulan derinliğiyle ülkemizin en derin vadisi olma özelliğini taşımaktadır. İlçede yerleşmeler ya vadi tabanında akan akarsu kenarlarında ya da vadi yamaçlarında kurulmuşlardır. İlçe arazisi çok engebeli bir yapıya sahip olduğu için yollar genellikle vadi tabanlarını takip etmektedir.

Yusufeli ilçesi iklim özellikleri bakımından çevresine göre oldukça farklılıklar göstermekte olup iklim şartlarının elverişli olması nedeniyle başta zeytin olmak üzere incir, Trabzon hurması ve nar gibi meyveler yetiştirilebilmektedir. Yusufeli meteoroloji istasyonunun uzun yıllık (1965–1990) verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 14,0°C dir. Yıllık ortalama yağış miktarı ise 320 mm olup Karadeniz kıyısında yer alan Rize (2309.5mm) ve Arhavi (2323 mm) nin yıllık yağışlarından oldukça düşük değerlerde kalmaktadır. Kuşkusuz bunun nedeni Yusufeli'nin yağışlı hava kütlelerinin duldasında kalmasıdır. Çevredeki dağlık alanlarda yağış miktarları fazla ve dondurucu soğuklar görülmesine rağmen, özellikle Çoruh Vadi tabanında kış ortasında bile şiddetli soğuklar görülmemektedir. Bu

Harita 1: Yusufeli ilçesi Lokasyon Haritası

sayede yörede sıcak iklim bölge meyvelerinin ziraatı yapılabilmektedir. Ancak dar ve derin vadilerde ziraat yapmaya elverişli tarım toprakları bulunmamaktadır. Bu nedenle yöre sakinleri meyveciliği büyük bahçeler şeklinde değil de her meyveden kendi ihtiyaçlarına yönelik birkaç ağaç yetiştirme şeklinde yapmaktadırlar (Koday, 1999:263–264).

Çoruh Nehrinin derin bir vadiye yerleşmesi ve vadi boyunca eğimin fazla olması dolayısıyla bitki örtüsünden yoksun yamaçlar görmek mümkündür. Bu yamaçlar boyunca çalı formasyonları ile yükselti arttıkça yer yer saf, yer yer ise karışık iğne yapraklı ağaç toplulukları mevcuttur. Bu topluluklar yükseltiye ve bakıya bağlı olarak dere kenarından başlayabilir. Bitki örtüsünde dikkat çekici olay zeytin, sandal, karaçalı gibi bazı Akdeniz bitki elemanlarına Çoruh Vadisinde sıkça rastlanmasıdır.

Engelibeli bir topoğrafyanın hâkim olduğu sahada eğimin etkisiyle çoğu yerde ana kaya açığa çıkmıştır. Bununla birlikte toprak örtüsünün mevcut olduğu sahalarda hâkim toprak türünü kahverengi orman toprağı oluşturur. Vadiler boyunca akarsu kenarlarında akarsuların taşımış olduğu malzemenin birikmesiyle oluşan alüviyal topraklar bulunmaktadır.

İlçenin en büyük akarsuyu olan Çoruh Nehri, kaynağını Mescit Dağının (3255 m.) batı yamaçlarından alır. Kaynağından itibaren önce doğu-batı doğrultusunda akan nehir, Bayburt'tan sonra bir yay çizerek doğuya yönelir ve Yokuşlu köyü mevkiinde Yusufeli sınırlarına girer. Yusufeli ilçe merkezinden geçen Çoruh Nehri burada ilçenin diğer önemli bir akarsuyu olan Barhal Çayıyla birleşmektedir. Barhal Çayı kaynağını Altuparmak Dağları ve Kaçkar Dağından (3937 m.) almaktadır. Yusufeli ilçe merkezini geçtikten kısa bir süre sonra Su kavuşumu (Günalp Kayası) olarak bilinen mevkide Oltu Çayıyla birleşmektedir. Buradan itibaren tamamen kuzeye yönelen nehir, Berta Çayıyla birleştikten ve Artvin il merkezini geçtikten sonra Borçka ilçe merkezine girmeden batı taraftan nehre karışan Murgul Çayıyla birleşmektedir. Borçka ilçe merkezini geçtikten sonra Borçka'ya bağlı eski bucak merkezi Muratlı da ülke sınırlarını terk eder ve Gürcistan sınırları içerisinde Batum'da Karadeniz'e dökülmektedir.

II. İdari Coğrafya Özellikleri

Artvin ili 7436 km² yüzölçümü ile alan bakımından ülkemizin en küçük illeri arasında yer almaktadır. İlin en büyük yüzölçümüne sahip ilçesini 2327 km² ile Yusufeli ilçesi oluştururken, Hopa 289 km² ile ilin en küçük ilçesi durumundadır (Tablo 1). Artvin ilinde en büyük ilçe (Yusufeli), en küçük ilçenin (Hopa) 8 katından daha fazla bir büyüklüğe sahiptir. Buradan da anlaşılacağı üzere il idari bölünüşü yapılırken ilçeler arasında yüzölçümü bakımından büyük farklılıklar oluşmuştur. Artvin ili çok engelibeli topografyası nedeniyle yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçelere eşit bölünmesi zaten mümkün değildir. Ancak yine de bu kadar büyük farklar olmamalıydı.

Tablo 1: Artvin İli İlçe Yüzölçümleri, Nüfus ve Nüfus Yoğunlukları

İlçenin Adı	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)
Merkez ilçe	1052	32 985	32
Ardanuç	969	11 813	13
Arhavi	314	19 132	61
Borçka	762	24 343	32
Hopa	289	31 496	109
Murgul	406	5995	15
Şavşat	1317	18 058	14
Yusufeli	2327	21 758	10
Toplam	7436	165 580	23

Kaynak: TUİK

2009 adrese dayalı nüfus sayımına göre Artvin ili toplam nüfusu 165580 kişidir. Merkez ilçe (32985) ve Hopa ilçesi (31496) ilin en kalabalık ilçeleri iken, Murgul (5995) ve Ardanuç (11813) en az nüfusa sahip ilçelerini oluşturmaktadır.

Artvin ilinin 2009 yılı ortalama nüfus yoğunluğu km²'ye 23 kişidir. İlçelere göre nüfus yoğunluğu bakımından Hopa 109 kişi ile Türkiye ortalamasından (93) daha fazla olup, ilin en yoğun nüfusa sahip ilçesini oluşturmaktadır. Yoğunluk bakımından Hopa ilçesini 61 kişi ile Arhavi ilçesi takip etmektedir. Yusufeli ilçesi km²'ye 10 kişi ile en az nüfus yoğunluğuna sahip olup bu ilçeyi Ardanuç (13), Şavşat (14) ve Murgul (15) ilçeleri takip etmektedir.

2009 adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre Yusufeli ilçe merkezi nüfusu 5844, köy nüfusu 15914 kişi olup ilçe toplam nüfusu 21758'dir. Yusufeli ilçesinde yerleşim birimlerine göre nüfus miktarları tablo halinde verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Yusufeli İlçesine Bağlı Köylerin İl ve İlçe Merkezine Uzaklıkları ve Nüfus Miktarları

Köyün Adı	İlçe Merkezine Uzaklığı km (KM)	İl Merkezine Uzaklığı km	Nüfusu (2009)
Alanbaşı	39	149	427
Altıparmak	32	142	489
Arpacık	17	136	117
Avcılar	54	164	148
Bağdemkaya	51	98	91
Bahçeli	10	120	100
Bakırtepe	41	151	109
Balalan	45	155	99
Balcılı	26	136	137
Bıçakçılar	33	143	617
Bostancı	26	136	660
Boyalı	35	145	110
Cevizlik	53	87	282
Çağlayan	33	78	36
Çamlıca	55	89	104
Çeltikdüzü	21	131	384
Çevreli	19	129	693
Çıralı	12	117	195
Dağeteği	33	125	142
Darıca	35	127	257
Demirdöven	38	148	145
Demirkent	29	89	358
Demirköy	47	83	221

Dereçi	14	124	504
Dokumacılar	36	146	480
Erenköy	42	88	157
Esendal	30	140	202
Esenkaya	29	89	307
Gümüüşözü	45	137	67
Günyayla	47	78	77
Havuzlu	22	96	84
İnanlı	22	89	58
Irmakyanı	6	104	137
İşhan	34	126	406
Kılıçkaya	24	134	1307
Kınalıçam	25	117	487
Kirazalan	39	91	126
Kömürlü	24	97	124
Köprügören	30	140	337
Küplüce	18	128	232
Morkaya	42	134	443
Mutlugün	14	124	166
Narlık	37	73	100
Ormandibi	42	152	145
Öğdem	25	133	135
Özgüven	35	145	97
Pamukçular	37	129	525
Sebzeciler	13	97	128
Serinsu	45	155	29
Sütlüce	58	163	98
Tarakçılar	31	87	49
Taşkıran	24	134	406
Tekkale	10	120	701
Yağcılar	40	78	175
Yamaçüstü	48	158	416
Yarbaşı	37	81	143
Yaylalar	50	160	200
Yeniköy	12	104	178
Yokuşlu	32	142	137
Yüksekoba	48	158	116
Yüncüler	36	146	422
Zeytincik	35	76	73

Kaynak: TUIK ve Yusufeli Kaymakamlığı Verilerinden Yararlanılmıştır.

Yusufeli ilçesinin idari coğrafya özelliklerini daha ayrıntılı ortaya koyabilmek için idari birimlerin fonksiyonel özellikleri de dikkate alınarak *köy idari alanları* ve *kentsel idari alanlar* şeklinde incelenmesi uygun görülmüştür. Yusufeli ilçesinde bir ilçe merkezi ve bir belde olmak üzere iki kentsel idari alan ve 61 köy idari alanı bulunmaktadır.

II.1. Köy İdari Alanları

Türkiye'nin idari bölünüş sistematigi içinde tabanı oluşturan muhtarlar ve ihtiyar heyetleri tarafından yönetilen köy idari alanları, “ *belirli bir idari sınırı bulunan ve bu sınırlar içerisinde yer alan sürekli ve dönemlik kır yerleşmeleriyle ekonomik faaliyet sahalarından oluşan, hammadde üretimi (tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık, toplayıcılık) ve evsel sanayi ile ilgili faaliyetlerin egemen olduğu ülkemizin kırsal kesimini oluşturan en küçük idari sahaları*” durumundadırlar (Özçağlar, 2005:6).

Köy için belirtilen nüfus sınırı 2004 yılına kadar (18.03.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu ile 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı eski Belediye Kanunu) 2000 olarak kabul edilirken, 24 Aralık 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5272 sayılı yeni Belediye kanununun 4. maddesi gereği 5000 ve üzerinde nüfus barındıran yerleşmeler de belediye kurulabilecektir hükmü getirilmiştir (Özçağlar, 2005:6). Buna göre nüfusu 5000'e kadar olan yerleşmeler köy olarak nitelendirilmektedir. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki; bir yere köy, kasaba, şehir diyebilmek için nüfus kriteri tek başına yeterli bir kriter değildir.

Yusufeli İlçesinde toplam 62 köy yerleşmesi mevcut olup 2009 yılı itibarıyla bu köylerin toplam nüfusu 15 914 kişidir. Bir köy idari alanı içerisinde tek bir yerleşmenin mevcut olabileceği gibi birkaç daimi ve dönemlik yerleşmelerde bulunabilmektedir. Yörenin topoğrafik şartları yanında, yörenin bitki örtüsü özellikleri de köy idari ünitelerinin çok yerleşmeli köy karakteri kazanmasında etkili olmuştur (Koday, 2000:111). Yusufeli ilçesi dağlık ve engebeli bir araziye sahip olduğu için yerleşmeler Karadeniz bölgesinin karakteristik özelliği olan dağınık bir form göstermektedir. Köy yerleşmeleri genellikle birkaç mahalleden oluşmaktadır. Mahallelerin arası bazen birkaç yüz metre bazen de birkaç kilometreyi bulmaktadır.

Köy idari alanı sadece yerleşmenin bulunduğu alanı değil köy sınırları içerisinde kalan çayırı, merası, ormanı, tarım alanı gibi çeşitli ekonomik faaliyet alanlarını da içermekte olup köy muhtarı ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilen ve bir ilçeye bağlı en küçük idari üniteyi oluşturmaktadır.

Daha öncede belirtildiği gibi Yusufeli ilçesine bağlı 62 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bu köylerin ilçe merkezine olan uzaklıkları 6–58 km. arasında değişmektedir. İlçe merkezine en yakın köy yerleşmeleri İnanlı (6 km.), Bahçeli (10 km.), Çınarlı ve Yeniköy (12 km.) dür. İlçe merkezine en uzak köyler ise Sütlüce (58 km.), Çamlıca (km.) ve Avcılar (54 km.) köyleridir (Tablo 2). İlk bakışta en uzak köy yerleşmesinin 58 km. olması fazla uzak gelmeyebilir. Ancak ilçenin topografyası dikkate alındığında mesafe olarak değil ama erişilebilirlik açısından oldukça uzak olduğu kolayca anlaşılabilir. Çünkü

sahada 55–60 km. lik bir köy yolu ancak 2–3 saatte kat edilebilmektedir. Bir yere ulaşmada o sahanın topoğrafyası ve yol standartlarının büyük rol oynadığı herkes tarafından bilinmektedir. Örneğin Erzurum ili metropol ilçesi durumundaki Aziziye ilçesine bağlı en uzak köy yerleşmelerinin ilçe merkezine olan uzaklıkları Geyik köyün 106 km, Taşpınar köyünün ise 105 km dir (Koday, 2009:75). Fakat bu köylerden ilçe merkezine en geç bir buçuk- iki saatte ulaşılabilir. Buradan da anlaşılacağı üzere idari bölünüş yapılırken yerleşmelerin bağlı bulunduğu idari merkezle ulaşım şartları mutlaka dikkate alınmalıdır.

Yusufeli ilçesine bağlı köylerin Artvin il merkezine olan uzaklıkları ise 73- 164 km. arasında değişmektedir. Narlık 73 km. ile il merkezine en yakın köy yerleşmesi iken, Avcılar 164 km. ile il merkezine en uzak köy yerleşmesi durumundadır. Buradan çıkan sonuç; sahanın topografyası da dikkate alındığında, Yusufeli ilçesine bağlı bazı köylerde oturan şahıslar Artvin il merkezindeki kamu kurum ve kuruluşlarındaki basit bir resmi işi için bile en az bir gününü ayırmak zorundadırlar. Bütün bunlar idari taksimat yapılırken sahanın coğrafi özelliklerinin mutlaka göz önüne alınması gerektiğini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

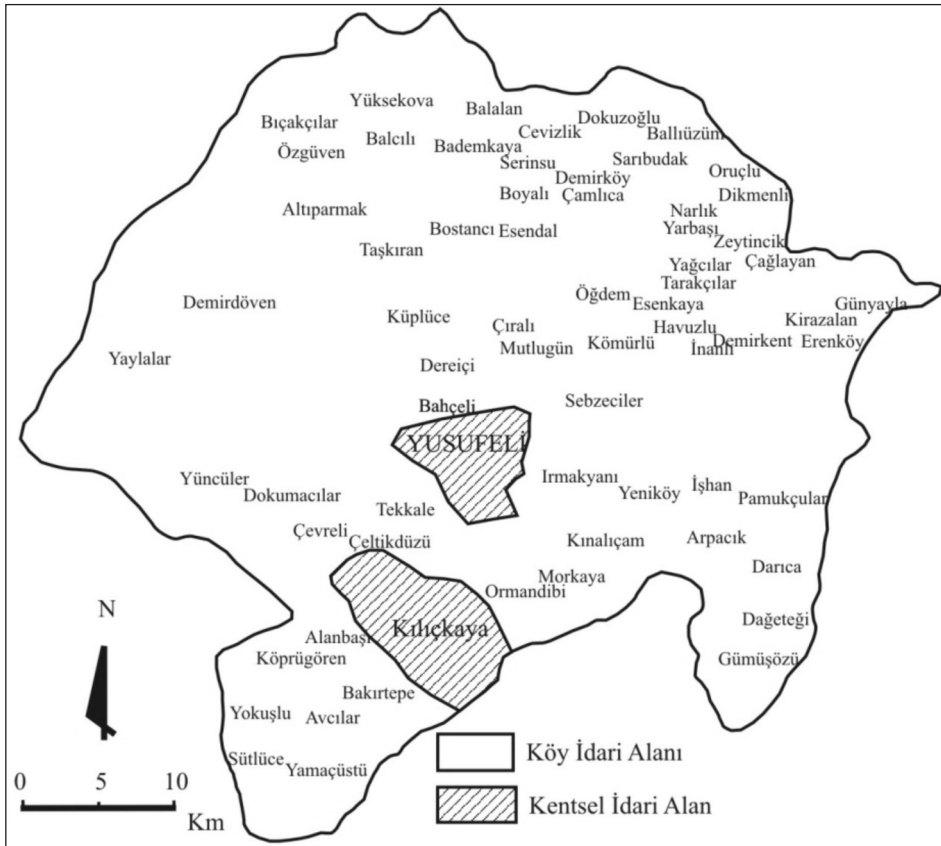
Yusufeli ilçesine bağlı 62 köy yerleşmesinin 2009 yılı adrese dayalı nüfus miktarı 15914 kişi olup, köylerin ortalama nüfus büyüklüğü 257 kişidir. İlçede en az nüfuslu köyleri Serinsu (29 kişi), Çağlayan (36 kişi) ve Tarakçılar (49 kişi) oluşturmaktadır. En kalabalık köyleri ise Kılıçkaya (1307 kişi), Tekkale (701 kişi), Çevreli (693 kişi) ve Bostancı (660 kişi)' dir (Tablo 1). Artvin ili ülkemizde nüfusuna oranla en çok göç veren iller arasında olup 1990 da 212833 kişi olan nüfusu 2009 yılında % 22 oranında azalarak 165580 kişiye düşmüştür. Eski bucak merkezi olan Kılıçkaya, 1990 yılında 2762 nüfusa sahip iken 2009 yılında 1307 kişiye düşmüştür. Yukarıda da belirtildiği gibi ilçede köylerin ortalama nüfus büyüklüğü 257 kişi olup mevcut 62 köy yerleşmesinden 41 tanesi bu ortalama nüfustan daha az nüfusa sahip iken, 21 yerleşme de ortalamanın üzerinde bir nüfus bulundurmaktadır. 257 nüfuslu Darıca köyü ise Yusufeli ilçesindeki ortalama köy nüfus miktarıyla aynı degere sahiptir.

II.2. Kentsel İdari Alan

Kent, günümüz Türkiye'sinde yaygın olarak *şehir* karşılığı kullanılan ve şehirle eş anlamlıymış gibi algılanan bir sözcük olmakla birlikte genel anlamda kasabaları da kapsamaktadır. Belediye teşkilatına sahip olan ilçe merkezi, il merkezi durumundaki kentsel yerleşmelerle, ilçe ve il merkezliği görevi olmayan belediye örgütlü kentsel yerleşmelerin (beldelerin) içerisinde yer aldıkları idari alanlara "*kentsel idari alan*" denilmektedir (Özçağlar, 2005:9-10).

Yusufeli ilçesinde bir ilçe merkezi ve bir de belde olmak üzere iki kentsel idari alan bulunmaktadır. Kentsel idari alan oluşturulmasındaki amaç, belediye hizmetlerinin götürülmesi ve buralarda imarlı yapılaşmayı sağlamaktır. Çünkü ülkemizde kentsel idari alanlar dışındaki yerleşmelerde yapılaşmaya gerekli özen gösterilmemektedir (Koday,

2009:242). Araştırma sahasındaki kentsel idari alanları Yusufeli ilçe merkezi ve Kılıçkaya beldesi oluşturmaktadır. Yusufeli ilçe merkezi yukarıda da belirtildiği gibi Çoruh Nehri kenarında kurulmuş bir yerleşmedir. 1950 tarihinde ilçe merkezi olmasına rağmen 2009 yılında Yusufeli ilçe merkezi nüfusu 5844 kişidir. Bu durum Yusufeli'nin idari ünvan aldığı hale fazla bir gelişme gösteremediğini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Genel olarak ülkemizde bir yerleşme il merkezi veya ilçe merkezi haline getirildiğinde burada kurulan kamu kurum kuruluşlarının da etkisiyle hızlı bir gelişme sürecine girmektedir. Ancak Yusufeli dar ve derin Çoruh Vadisinde yer aldığı için iklim şartlarının elverişli olmasına rağmen fazlaca bir gelişme kaydedememiştir. İlçeye bağlı köylerde de tarıma elverişli topraklar bulunmadığından göç olayı adeta yöre insanının kaderi olmuştur. Bunun sonucunda hem köylerden hem de ilçe merkezinden sürekli dı-

Harita 2: Yusufeli İlçesi Köy İdari Alanları ve Kentsel İdari Alanlar

şarıya olan göçler nedeniyle yerleşmelerde nüfus artışı yerine nüfus azalışları meydana gelmiştir. Bütün bunlar Yusufeli'nin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Yusufeli ilçe kentsel idari alanı, ilçe belediyesinin hizmet vermekle yükümlü olduğu sahayı içerisine almakta ve ilçeye bağlı Irmakyanı, Bahçeli ve Tekkale köylerinin sınırların başladığı yere kadar olan sahaları kapsamaktadır. Ancak ilçe merkezi dar ve derin bir vadide yer aldığı için çevredeki yamaçlar ve dağlık araziler de ilçe belediyesi sınırları içerisinde kalmakta ve kentsel idari alanları oluşturmaktadır. Bahsedilen bu araziler idari bakımdan kentsel idari alanlar içerisinde bulunmasına rağmen topografyanın elverişli olmaması nedeniyle buralara belediye hizmetlerinin götürülmesi adeta imkansızdır.

İlçedeki diğer bir kentsel idari alan ise Kılıçkaya beldesi kentsel idari alanıdır. Daha önce kaza merkezi olan Kılıçkaya (Ersis) da ilk defa belediye teşkilatı 1889 tarihinde kurulmuştur. Yukarıda da belirtildiği gibi ülkemizde kent, yaygın şekilde şehir karşılığı olarak algılanmaktadır. Kılıçkaya, idari bakımdan Yusufeli ilçesine bağlı bir köy yerleşmesidir. Ancak daha önceki nüfus sayımlarında nüfusu 2000 kişiyi aştığı için belediye teşkilatının kurulmasına hak kazanmıştır. 18.03.1924 tarih ve 442 sayılı köy kanunu ile 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı eski belediye kanununda nüfus miktarı için 2000 rakamı sınır kabul edilmiştir. 09.07.2004 tarih ve 5215 sayılı kanunun 4. maddesi nüfusu 5000 ve üzeri olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabileceği, 11. madde ve geçici 5. madde ise 2000 yılı genel nüfus sayımına göre nüfusu 2000'in altına düşen belediyelerin Danıştay görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile tüzel kişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürüleceği hükmü getirilmiştir. Ülkemizde bu yasanın uygulamaya konulmasıyla birlikte birçok belde yöneticileri mahkeme kararlarıyla beldelerindeki belediye teşkilatının kaldırılmasını engellemişlerdir. Kılıçkaya beldesinin de turistik bir sahada yer alması gerekçe gösterilerek belediye teşkilatının kaldırılmasının önüne geçilmiştir. Eski bucak merkezi olan Kılıçkaya, 1990 yılında 2762 nüfusa sahip iken, 2009 yılında % 53 azalarak 1307 kişiye düşmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere Kılıçkaya belde olmasına rağmen sürekli nüfusu azalmaktadır. Oysa bir yerleşmede belediye teşkilatı kurulduğunda genellikle hızlı bir gelişme sürecine girmektedir. Kılıçkaya da bunun tersi bir durum olmuş, yerleşmenin nüfusu sürekli azalış göstermiştir.

Buradan çıkan sonuç belediye teşkilatı kurarak iller bankasından yardım alabilmek için yerleşmenin nüfusu olduğundan fazla gösterilmiş yada Çoruh Vadisindeki baraj çalışmalarını nedeniyle yerleşmelerinin su altında kalacağı endişesi göç olayını hızlandırmış olabilir. Bu durum bir yerleşmenin il merkezi veya ilçe merkezi haline getirilirken o sahanın coğrafyasının mutlaka dikkate alınması gerektiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Sahanın coğrafyasını en iyi coğrafyacılar bileceği için bu konuda coğrafyacıların faydalanılmasının bir zaruret olduğunu düşünüyoruz.

Sonuç

İdari coğrafya özellikleri bakımından incelemeye çalıştığımız Yusufeli ilçesinde 1 ilçe merkezi ve 62 köy yerleşmesi bulunmaktadır. İlçe merkezine en yakın köy yerleşmesi 6

km. (Irmakyanı), en uzak köy yerleşmesi ise 58 km. (Sütlüce) dir. İlk bakışta köylerin ilçe merkezine olan uzaklıkları fazla görülmeyebilir. Ancak sahanın topografyası dikkate alındığında burada ulaşım şartlarının ne kadar zor olduğu daha kolay anlaşılacaktır. Diğer taraftan Yusufeli çok uzun yıllar ilçe merkezi olmasına rağmen 2009 yılı itibarıyla 5844 kişinin yaşadığı küçük bir kasaba yerleşmesidir. İlçede 2 kentsel idari alan, 61 köy idari alan bulunmaktadır. Sahanın topoğrafik özellikleri nedeniyle kentsel idari alanların tamamına belediye hizmeti götürülmesi imkânsızdır. Zaten başta ilçe merkezi olmak üzere bütün yerleşmelerin en büyük sorununu mesken inşa edilecek arsaların çok sınırlı olması oluşturmaktadır.

Kaynakça

Koday, S. (2000). *Murgul Çayı Havzasının Coğrafyası*. Atatürk Üniversitesi Yay. No:912, Fen Edebiyat Fakültesi Yay. No:98, Araştırma Serisi No:69, Erzurum.

Koday, Z. (1999). “Çoruh Vadisinde Zeytin Alanları”, *Türk Coğrafya Dergisi*, S:34, İstanbul.

Koday, Z. Erhan, K., (2008). “Erzurum İlinin İdari Coğrafya Analizi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(41), Erzurum.

Koday, Z. (2009). “İdari Coğrafya Özellikleri Bakımından Aziziye Metropol İlçesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:13, Erzurum.

Özçağlar, A. (2005). “Türkiye’de Mülki İdari Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(1), Ankara: Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Tıraş, M. (1994). *Yusufeli ve Yakın Çevresinin Coğrafi Etüdü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.